

PARK HARTENSTEIN HERSTELD

Verslag publieksavond van 9 oktober 2019

Locatie: voormalige Pieter Reijenga Mavo

Organisatie: Initiatiefgroep '4 landgoederen op de helling' i.s.m. het Airborne Museum

Aanwezig: circa 75 mensen

VOORAF

Jan van IJendoorn, lid van de initiatiefgroep en gespreksleider van de avond, heet alle aanwezigen welkom.

Aan de in 2017 gepresenteerde visies 'Oosterbeekse Buitenplaatsen herleven' en 'Welkom in Park Hartenstein' (zie www.landgoederenopdehelling.nl) is door de initiatiefgroep een vervolg gegeven met als resultaat het vanavond te presenteren planconcept voor het entreegebied van Park Hartenstein.

Het concept is opgesteld door het ontwerpatelier van de initiatiefgroep. Mede dankzij de inbreng van enkele nieuwe mensen in dit atelier denken wij als initiatiefgroep een flinke stap te hebben gezet. We zien uit naar de reacties.

Frans Welsch, ook lid van de initiatiefgroep, geeft in het een kort weer wat er sinds de in 2016 en 2017 gehouden publieksbijeenkomsten door de initiatiefgroep is ondernomen. Vorig jaar zijn we samen met de gemeente langs een viertal elders in Nederland gevestigde inspirerende voorbeelden op excursie gegaan. Het betrof in alle gevallen groene erfgoedlocaties waarin gepassioneerde eigenaars en initiatiefnemers onderscheidende programma's hebben weten te realiseren. De op de excursies opgedane indrukken zijn tijdens een atelier, waarin naast de gemeente diverse betrokken partijen participeerden, besproken en verwerkt tot eerste ideeën op welke wijze het entreegebied van Park Hartenstein nieuw leven in kan worden geblazen.

Het planconcept zou nooit het licht gezien hebben zonder de grote mate van betrokkenheid van een brede kring van belanghebbenden en belangstellenden. De gevolgde werkwijze doet volgens de initiatiefgroep, inmiddels uitgebreid met het Airborne Museum, recht aan het belang én de behoefte van de samenleving om dit landschappelijk- en cultureel waardevolle gebied in de toekomst publiek toegankelijk én interessant te maken. We bemerken dat de gedachte om de parkentree, Park Hartenstein en de landgoederen op de helling in samenhang met elkaar te optimaliseren gelukkig nog steeds breed wordt ondersteund!

Frans geeft aan dat alle tussenstappen in het ontwerpproces met Jan van Hooijdonk, eigenaar van de voormalige tuinmanswoning en van restaurant Klein Hartenstein, worden kortgesloten. Zowel Sarah Heijse van het Airborne Museum als Jan van Hooijdonk laten zich vanavond verontschuldigen.

Het planconcept is een week eerder aan B&W en de gemeenteraad gepresenteerd. Aan de gemeente is gevraagd om het belang van het park als publieke ruimte te laten prevaleren

boven winstmaximalisatie. Later dit jaar verwachten wij van de gemeente hierover een uitspraak te krijgen.

PRESENTATIE PLANCONCEPT

Rob Aben, landschapsarchitect bij het ontwerpatelier van de initiatiefgroep, presenteert het planconcept 'Park Hartenstein hersteld'. Zie hiervoor ook de pdf van de presentatie op www.landgoederenopdehelling.nl. De tussen haakjes geplaatste paginanummers in dit verslag (bijvoorbeeld p. 7-8) verwijzen naar de pagina's in de pdf van het planconcept.

De presentatie bestaat uit drie delen. In het eerste deel worden de achtergronden van de opgaven in Park Hartenstein geschetst. Het tweede deel omvat de verkenning welk publiek programma in het entreegebied past. In het derde deel wordt het planconcept voor het park gepresenteerd.

Welkom in Park Hartenstein

Reeks buitenplaatsen, landgoederen (p. 6)

De gemeente Renkum mag zich rijk rekenen met een grote hoeveelheid (grotendeels voormalige) buitenplaatsen en landgoederen. De gemeentelijke visie 'Glinsterend in het groen' telt er maar liefst 20! De terreinen maken deel uit van wat Gelders Arcadië wordt genoemd: een grote verzameling landgoederen, buitenplaatsen langs de zuidelijke en zuidoostelijke Veluwezoom. Het groene erfgoed, dat zich uitstrekt van Wageningen tot voorbij Dieren, kent vele hoogtepunten, zowel wat betreft de bebouwing als wat betreft het landschap.

Dorps- en herinneringspark (p.7-8)

Binnen de gemeente is Park Hartenstein dé blikvanger onder de landgoederen en buitenplaatsen. Het park ligt aan de Utrechtseweg, langs de westelijke invalsweg van het dorp én nabij het centrum van Oosterbeek. Het hart van Park Hartenstein wordt gevormd door de op een gazon en grote bomen omgeven villa waarin het Airborne Museum gevestigd is.

Het park is voor de inwoners van de gemeente alsook voor bezoekers van buiten van grote betekenis. Park Hartenstein is uitgegroeid tot belangrijk dorps- én herinneringspark. Het museum trekt jaarlijks zo'n 100.000 bezoekers, een aantal dat groeit. Het hele jaar door worden in het park activiteiten georganiseerd. Denk bijvoorbeeld aan het poëziefestival Het Park Vertelt, Koningsdag en de in september gehouden Airborne wandeltocht. Het park is tevens de voorpost van de aangrenzende Hemelse Berg, Pietersberg en Oorsprong. Menigeen begint in Hartenstein een wandeling over de landgoederen op de helling.

Een bewogen geschiedenis (p. 9-11)

Buitenplaats Hartenstein werd in de tweede helft van de 18e eeuw gesticht. Halverwege de 19e eeuw heeft de toenmalige eigenaar een nieuwe villa laten bouwen, de tuin werd in Engelse landschapsstijl aangelegd. Kenmerkend voor het ontwerp is het samenspel tussen het hoofdhuis (de villa), de diverse bijgebouwen en de tuinaanleg. De bosschages en boomgroepen werden zo geplaatst dat er vanuit de villa zichten waren op de bijgebouwen en omgeving. Door de tuin slingerende paden boden de wandelaar eveneens doorkijkjes op de gebouwen en het omliggende landschap. Nabij het koetshuis en de orangerie lag een

grote moestuin met koude bakken en een kas. De oude tuinmuur langs de ten westen van het restaurant gelegen parkeerplaats getuigt van de tuin. Aan het begin van de Tweede Wereldoorlog werd de gemeente Renkum eigenaar van de buitenplaats, in de villa is dan een hotel gevestigd. Bij de Slag om Arnhem raakte de villa als hoofdkwartier van de Britse luchtlandingstroepen zwaar beschadigd. Na de oorlog diende het koetshuis als brandweerkazerne, op de plaats van de tuinderij is de mavo-school gebouwd. Anno 2019 is in de villa het bekende Airborne Museum gevestigd, in het voormalige koetshuis bevindt zich restaurant Klein Hartenstein, de voormalige tuinmanswoning is in privébezit. In de voormalige mavo-school bevinden zich al enkele decennia 15 ateliers.

Unieke kans op herstel (p. 12- 13)

Wie nu het Airborne Museum wil bezoeken moet goed zoeken. De toegang vanaf de J. J. Talsmalaan is een museum- en parkentree onwaardig. Op de tussen Klein Hartenstein, de mavo-school en de voormalige tuinderswoning gelegen verhardingen wordt her en der geparkeerd. Door het haakvormige schoolgebouw en het hoge struikgewas zijn het museum en het park vanaf de parkeerplaats min of meer onvindbaar.

De sloop van de school biedt een unieke kans om de ruimtelijke opzet van de voormalige buitenplaats Hartenstein te herstellen. Het wordt mogelijk om het gebouwenensemble van de villa met daaromheen de bijgebouwen (bestaand en nieuw) te repareren. Ook de zichtrelaties tussen de het hoofdgebouw, de bijgebouwen en het park in Engelse landschapsstijl kunnen worden hersteld.

Ruimtelijke kaders (p. 14-15)

Kijken we naar de ontwikkeling van de buitenplaats dan zien we dat de Hartenstein ten opzichte van de aanleg steeds kleiner geworden is en in zichzelf gekeerd raakt. Door het entreegebied alsook het Corneliaplantsoen onderdeel te maken van het parkontwerp wordt Park Hartenstein weer onderdeel van het dorp Oosterbeek.

Nog even recapitulerend, ons eerdere document 'Welkom in Park Hartenstein' gaf voor de ontwikkeling van de locatie de volgende **ruimtelijke kaders** mee.

- . Maak entreegebied uitnodigend, transparant en groen
- . Complementeer gebouwenensemble met parkpaviljoen
- . Publieke invulling nieuwbouw geeft impuls aan park
- . Neem parkeerterrein in parkontwerp op
- . Verbeter verbindingen met het dorp, landgoederen op de helling

Villa en landschap hersteld (p. 16-19)

Het Airborne Museum is ook bezig met een hersteloperatie. Het museumgebouw krijgt zowel aan binnenkant als van buiten weer de uitstraling van 19e eeuwse villa. In de nieuwe tentoonstelling zal straks ook de geschiedenis van de buitenplaats Hartenstein een plek krijgen. Omdat binnenkort de laatste ooggetuige het verhaal over de Slag om Arnhem niet meer kan navertellen vindt het museum het belangrijk om de locatie waar het oorlogsgeweld zich heeft afgespeeld zo veel mogelijk in oude staat te herstellen. Als initiatiefgroep sluiten we hier graag op aan, door ook voor het park in te zetten op herstel van het landschapontwerp.

De villa, het koetshuis en een groot deel van het park waren al rijksmonument, afgelopen zomer is praktisch het hele park tot rijksmonument verklaard. Onze ambitie is om straks ook de opgeknapte parkentree bij het rijksmonument te voegen!

Welk programma in parkpaviljoen?

Op excursie (p. 21)

Nadat de visies 'Oosterbeekse Buitenplaatsen herleven' en 'Welkom in Park Hartenstein' openbaar zijn gemaakt, is de initiatiefgroep enkele verkenningen gaan uitvoeren. De belangrijkste vraag daarbij was welk programmatische invulling kan de herstelde parkentree een positieve impuls geven? Daarbij gaat het zowel om een parkpaviljoen als om de publieke ruimte. Samen met de verantwoordelijke wethouders en ambtenaren zijn een viertal inspirerende initiatieven bezocht. Het ging om de volgende locaties.

Het Kunstgemaal, Bronckhorst

Unieke plek op de IJsseldijk bij het oude stadje Bronckhorst. Goed geprogrammeerde eigentijdse kunst in naoorlogs gemaal met uitzicht over de uiterwaarden. Lichtvoetig lunchcafé voor een lekkere koffie en een broodje. Het Kunstgemaal heeft kunnen starten dankzij bevlogen initiatiefnemers, subsidies en vrijwilligers.

Heerlijkheid Mariënwaerd, Beesd

Dit eeuwenoude landgoed is maar liefst 900 hectare groot. Het door een familie gerunde bezit wordt gekenmerkt door een in landelijke architectuur opgetrokken ensemble en landerijen die een veelheid aan soorten grondgebruik kennen. De oogst wordt verwerkt tot biologische streekproducten als sap, jam en kaas die ter plaatse en in een eigen winkel in Utrecht worden verkocht. Een nabij het landhuis gevestigde pannenkoekenrestaurant loopt als een trein. De landelijke ligging middenin de Betuwe en een breed lokaal draagvlak (vrijwilligers) dragen bij aan het succes.

Rhederoord, Rheden

Het prachtig in de Veluwezoom gelegen landhuis is een stijlvolle plek voor feesten en partijen. De oude glans en grandeur is na de restauratie en uitbreiding weer terug. De aangrenzende tuin is om door een ringetje te halen. Twee zwagers zijn de voortrekkers, ze hebben hun sporen in coaching en horeca verdiend. Zakelijk dragen ze een gedeeld risico: de een helpt de ander als het even wat minder loopt.

Diepenheim

Het kleinste stadje van Twente, ook wel stedeke van kunst, cultuur en natuur genoemd, ligt aan het kronkelende riviertje de Regge. Met dank aan de Kunstvereniging is Diepenheim uitgegroeid tot een voor Nederlandse begrippen uniek oord. Het begon met een Kunstgebouw, later werden daar een Drawing Centre, uiteenlopende tuinen, een cultuurcentrum annex bibliotheek, werk- en verblijfsplaatsen aan toegevoegd. De inkomsten worden voornamelijk middels subsidies gedekt. Vele vrijwilligers houden het kunstzinnige stadje levend.

Op basis van de excursies zijn over de bezochte initiatieven de volgende conclusies getrokken:

- . In alle gevallen is sprake van gepassioneerde eigenaren, initiatiefnemers die onderscheidende programma's hebben gerealiseerd (daar rijd je voor om).
- . Het landschap, de gebouwensembles én de tuinen zijn medebepalend voor aantrekkingskracht.

- . De markt en/of subsidies, sponsors maken de financiering en exploitatie mogelijk.
- . Alle bezochte objecten kennen vrienden, draaien (mede) dankzij vrijwilligers.

Vier denkrichtingen (p. 22-26)

In vervolg op de excursies en een atelier met een aantal betrokken partijen zijn voor het programmatische invulling van het parkpaviljoen in het entreegebied van Park Hartenstein vier denkrichtingen ontwikkeld:

Denkrichting 1: aanvulling op Airbornemuseum

Het Airborne Museum wil graag een juniormuseum aan het bestaande museum toevoegen. Dat kan de toenemende vraag naar educatie opvangen. Ook is er behoefte aan een dichtbij het museum gelegen depot (momenteel wordt elders in het land dure depotruimte gehuurd). Deze denkrichting volgend is het niet meer dan logisch om de Perimeterroute, die nu een verborgen bestaan leidt, een tot de verbeelding sprekende uitwerking te geven.

Denkrichting 2: onderdeel landgoederen op de helling

De vele landgoederen en buitenplaatsen op de zuidelijke en oostelijke Veluwezoom, ook wel Gelders Arcadië geheten, worden in een informatiecentrum in het parkpaviljoen in het zonnetje gezet. Een dergelijk centrum gaat samen met de revitalisering van de landschapsontwerpen van de landgoederen op de helling. Daarop doordenkend past het om de in het groene erfgoed braakliggende gronden voor land- en tuinbouw geschikt te maken. De in Doorwerth gevestigde boerderij Veld en Beek heeft er wel oren naar om de weides in het gebied voor begrazing in te zetten. De opbrengsten van het land kunnen in een aan het infocentrum te koppelen landwinkel worden verhandeld.

Denkrichting 3: aansluitend op Oosterbeek als kunstenaarskolonie

De Oosterbeekse School was de oudste kunstenaarskolonie van Nederland. Een selectie uit de in de 19^e eeuw van het landschap van de streek gemaakte schilderijen vormt in deze denkrichting de opmaat tot een centrum voor kunst, cultuur en landschap. De omgeving doet ook mee. Denk daarbij aan een reeks beelden met het thema vrede in Park Hartenstein of aan in het de landgoederen op de helling opgenomen landschapskunst.

Denkrichting 4: aanvullende horeca (in afstemming met Klein Hartenstein)

Een laatste denkrichting betreft een koffiehuis, een lunchcafé al dan niet in combinatie met (erfgoed)logies. Bij nieuwe (of verplaatste) horeca in het parkpaviljoen zijn in het parkontwerp passende speelaanleidingen gedacht. Voor de jeugd valt in Park Hartenstein nu weinig te beleven. In de in 2016 gehouden bijeenkomsten is meerdere malen op dit hiaat gewezen.

Voor de programmatische invulling van een parkpaviljoen zijn de volgende conclusies te trekken:

- . Een aanvulling op het Airborne Museum lijkt het meest kansrijk.
- . Daarbij zijn combinaties met andere programmatische invullingen denkbaar.
- . De nieuwbouw moet doorgroeimogelijkheden kennen én flexibel zijn.
- . Een wissel met het voormalig koetshuis is denkbaar. Bijvoorbeeld de aanvulling op het museum in het koetshuis en in het parkpaviljoen een restaurant.
- . De financiering en exploitatie van het project is een punt van aandacht

Planconcept: dubbelgebruik, park hersteld

Dubbelgebruik (p. 28-30)

Voor zowel de bestaande voorzieningen zoals het museum en het restaurant als voor een nieuwe parkpaviljoen bestaat een parkeeropgave. Eerdere studies leverden voor het oplossen van het parkeervraagstuk, waarbij zowel in Park Hartenstein als in de omgeving van het park is gezocht, geen bevredigend antwoord op.

Het idee is nu om een half verdiept parkeerterrein aan te leggen. Op de plek waar zich momenteel nog de kruipruimte van de oude school bevindt kunnen straks de auto's parkeren. Groene taluds rondom de auto's zorgen voor een vloeiende overgang naar het park. Boven het parkeerterrein komt een door kolommen gedragen iets opgetild publiek dek waarop ruimte is voor een of enkele parkpaviljoens.

Het parkeren aaneengesloten en compact (p. 31-34)

Het oppervlak aan bebouwing en parkeerverharding is momenteel meer dan een halve hectare groot (5.825 m²). In het ontwikkelde planconcept kan de oppervlakte bebouwing en verharding bijna gehalveerd worden (3.190 m²). Gevolg is dat het koetshuis en de voormalige tuinmanswoning weer in het groen komen te liggen. Nu bevinden zich verspreid over het gebied circa 70 parkeerplaatsen. Een eerste berekening leert dat het half verdiepte terrein straks maximaal 124 parkeerplaatsen kan herbergen. In een later ontwerpstadium moet preciezer aan het benodigde aantal parkeerplaatsen worden gerekend. Ook moet onderzocht worden of er op het terrein betaald kan worden geparkeerd. Dit in relatie tot het parkeerbeleid van de gemeente. In het dek boven het parkeerterrein worden gaten uitgespaard. Dat maakt het ook mogelijk om enkele bomen tussen de parkeervakken te planten.

Uitnodigende parkentree voor alle verkeer (p. 35-37)

De voor het museum bedoelde touringcars blijven langs de Oranjeweg parkeren. Vanaf de Talsmalaan worden automobilisten op heldere wijze naar het half verdiepte parkeerterrein geleid. Vanaf dit terrein wordt de bezoeker via trappen en een hellingbaan met de over het dek - en in de parkentree getraceerde looproutes verbonden.

Voor het langzaam verkeer zijn grote verbeteringen mogelijk. Over het dek ontstaat een assenkruis dat het gebouwenensemble, het park en de omgeving aan elkaar schakelt. De paden die het park doorkruisen zullen, passend in de landschapsstijl, soepel gebogen zijn. Veel winst valt ook te halen in het Corneliaplantsoen dat het centrum van Oosterbeek met Park Hartenstein gaat verbinden. Het fietsverkeer wordt in een later planstadium nader uitgewerkt. Ook de bereikbaarheid met het openbaar vervoer wordt opgepakt. De bus stopt in de nabijheid van het park, het station is op loopafstand. Van belang is dat de bewegwijzering richting het park helder is.

Verruiming en herstel buitenruimte parkentree (p. 38)

Door aan de zuidzijde van het koetshuis een serre en een terras aan te leggen wint het restaurant aan aantrekkelijkheid. Tussen Klein Hartenstein en het parkpaviljoen ontstaat voldoende ruimte om de (moes)tuin terug te laten keren. Vanaf het iets verhoogde dek, heb je goed zicht op Park Hartenstein. Het ligt voor de hand om nabij het parkpaviljoen speelaanleidingen te creëren.

In een later planstadium moeten de bereikbaarheid van de voormalige tuinmanswoning en Klein Hartenstein (voor het dienstverkeer) worden uitgewerkt.

Invulling parkpaviljoen: verschillende opties (p. 39-40)

Voor de programmatische invulling van het parkpaviljoen (of de parkpaviljoens) bestaan uiteenlopende mogelijkheden. De eerste schets (p. 39) gaat uit van de vestiging van een juniormuseum en depot van het Airborne Museum.

In de tweede schets (p. 40) zijn de aanvullingen op het museum in Klein Hartenstein gedacht. De horeca verhuist naar het parkpaviljoen. In het tweede en kleinere dichterbij de weg gelegen paviljoen zijn het informatiecentrum Gelders Arcadië in combinatie met een landwinkel of een kunstruimte ondergebracht.

In een volgend planstadium moet meer duidelijkheid ontstaan over het programma het paviljoen. Flexibiliteit wat betreft mogelijke invullingen is gewenst. Verder is doorgroei mogelijk. Begonnen kan worden met een paviljoen. In een later stadium kunnen daar een of twee paviljoens aan worden toegevoegd.

Contour en architectuur parkpaviljoen (p. 41-42)

Het parkeerterrein en het dek met paviljoens zijn nu gerelateerd aan de contour van de voormalige mavo-school. We menen dat er op het dek maximaal drie paviljoens kunnen worden gebouwd. Plus minus twee derde van het dek kan bebouwd worden. Tussen de paviljoens moeten ruime doorgangen blijven bestaan.

De gebouwen krijgen een kap, zijn een verdieping hoog en hebben eventueel een entresol. De paviljoens zijn licht, groen en duurzaam van opzet. We denken aan materialen als gras, glas en hout.

Integrale schets planconcept (p. 43)

Kijken we naar het geheel dan zien we dat met dit planconcept Park Hartenstein een uitnodigend, transparant en groen entreegebied krijgt. De nieuwe parkpaviljoens vervolmaken het gebouwenensemble. Het voor de bebouwing en buitenruimte uitgedachte programma vormt een impuls voor het park alsook de landgoederen op de helling. Het parkeren, altijd lastig om een geschikte locatie voor te vinden, is door middel van de half verdiepte oplossing in het parkontwerp opgenomen. Een uitgekiend padenstelsel zorgt ervoor dat het park, de gebouwen en het centrum van het dorp veel toegankelijker worden.

Schetsimpressies (p. 44-45)

Een tweetal visualisaties geeft een indruk van het door groen omgeven half verdiepte parkeerterrein met daarboven het vlonderdek waarop ijle paviljoens staan. Tussen de bebouwing door is een glimp van het museum op te vangen.

Nieuwe impuls werkt als vliegwiel (p. 46-49)

Deze presentatie sluit af met een wijder perspectief. De ambitie is om de ingrepen in de entree van Park Hartenstein een motor, vliegwiel te laten zijn voor een veel bredere ontwikkeling. Daarvan zijn elders in het land inspirerende voorbeelden te vinden.

In het park van Kasteel Sint Gerlach in het Geuldal nabij Valkenburg is enkele jaren terug een multifunctioneel paviljoen gebouwd. De gebruiksmogelijkheden van het in het kasteel gevestigde hotel-restaurant zijn hiermee aanzienlijk uitgebreid. Ook leidde de aanwinst tot de komst van een sfeervol koffie- en lunch café in de bij de entree gelegen oude hoeve, een

fleurig voorplein, de aanleg van een grote wijngaard en een verbeterde langzaam verkeerverbinding met station Houthem-St. Gerlach.

Ook aan Villa Augustus in Dordrecht kan Oosterbeek een voorbeeld nemen. De monumentale watertoren en het pompgebouw op het terrein aan het Wantij zijn herbestemd tot hotel en café-restaurant. Omdat de oude watertoren in verval was zagen de horecaondernemers er aanvankelijk niks in, nu is in de toren het hotel gevestigd. De waterbassins tussen de toren en het pompgebouw zijn omgevormd tot biologische moestuin. De oogst uit de tuin bepaalt de menukaart in het restaurant. Het complex trekt mensen van nabij en van verder weg. Villa Augustus gaf het nieuwe stadsdeel aan het Wantij een impuls.

De twee voorbeelden laten zien dat een hersteld Park Hartenstein de aantrekkingskracht tot bestaande attracties kan vergroten alsook tot nieuwe attracties kan leiden.

GESPREK MET DE ZAAL

Jan van IJendoorn De initiatiefgroep is nieuwsgierig naar de reacties uit het publiek op de voorstellen.

Flip Witte, voorzitter Vereniging Vijf Dorpen in 't Groen ziet het liefst de oude mavo-school verdwijnen en er uitsluitend groen voor in de plaats komen. Ook geen parkeren, alleen maar park. Dat is goed voor het dorp en voor de natuur. Maar hij weet dat dit irreal is. Het gepresenteerde planconcept overziend denkt hij dat het de goede kant opgaat. We steunen deze ontwikkeling.

Vraag uit de zaal Hoe komt het dat het Airborne Museum nu actief meedoet in de planvorming voor de locatie? In eerdere presentaties was daar nauwelijks sprake van.

Antwoord Het museum was enkele jaren terug vooral bezig met de eigen vernieuwing. De villa waarin het museum is gehuisvest wordt momenteel teruggebracht naar de staat die het gebouw had op het moment dat de oorlogsstrijd in 1944 ontbrandde. De buitenkant van de villa is inmiddels in originele staat teruggebracht. Eind oktober sluit het museum de deuren om in maart volgend jaar weer open te gaan. De binnenkant en de expositie worden nu onder handen genomen. Door al deze ingrepen komt het hoofdgebouw nog meer centraal te staan in de voormalige buitenplaats. De vernieuwing van het museum, zowel van buiten, van binnen als wat betreft de expositie, kost z'n 4,5 miljoen euro. Dit bedrag heeft het museum op eigen kracht verworven.

Het Airborne Museum trekt de afgelopen jaren steeds meer bezoekers. Daartussen zitten veel jongeren die in de ogen van het museum ook in de nieuwe opzet onvoldoende kunnen worden gefaciliteerd. Vandaar het idee om een juniormuseum te starten.

Een reden waarom het museum nu ook in het project meedoet is mede ingegeven door financieringsmogelijkheden die het Mondriaanfonds tijdelijk biedt. Het Ministerie van VWS heeft een subsidieregeling opengesteld voor projecten rond 75 Vrijheid. De regeling is bedoeld voor projecten die de herinnering aan de Tweede Wereldoorlog levend houden. Het door het Airborne Museum gewenste juniormuseum kan waarschijnlijk gebruik maken van de regeling.

Gillis Frenken vraagt zich af waarom het parkeren niet nabij- of onder het hertenkamp kan worden ondergebracht.

Antwoord Dat heeft geen schijn van kans. Ruimtelijk wil je dat niet, het park is bovendien rijksmonument. Een garage onder het hertenkamp zou ook veel te duur worden. Het voorgestelde half verdiept parkeren nabij de Talsmalaan heeft wel kans slagen. Andere parkeeroplossingen zijn in een eerder stadium onderzocht. Ze leiden tot overlast in de aangrenzende woonbuurten of gaan ten kosten van de natuur.

Gillis Frenken Wat gaat er gebeuren met de kunstenaars die nu atelierruimte in de mavoschool huren? Koestert de gemeente haar eigen kunstenaarspopulatie wel voldoende, afgezet tegen de status van het oudste kunstenaarsdorp van Nederland? Eerder heeft het verlies van de Dennenkampschool een teleurstellende afloop gekregen.

Antwoord In een eerder stadium geopperde ideeën om in het ontwerp atelierwoningen op te nemen zijn nu verlaten. Voor de paviljoens in het entreegebied van Park Hartenstein gaat de voorkeur uit naar een publieke invulling. We onderschrijven de noodzaak dat er elders in de gemeente vervangende atelierruimtes moeten komen.

Vraag uit de zaal Is het wel logisch om de moestuin te laten terugkeren tussen Klein Hartenstein en het parkpaviljoen? Wordt zo'n tuin niet een rommeltje en wie moet de tuin gaan onderhouden? Het schijnt overigens dat het veld ten zuiden van de Kneppelhoutweg ook tuin wordt.

Antwoord Ook vanwege het historische gegeven is een moestuin een eerste idee. In een later planstadium komen we misschien uit bij een bloementuin, speeltuin of gazon met bomen. Wat het onderhoud betreft denken we aan de wijze waarop een club vrijwilligers de moestuin bij Kasteel Doorwerth beheert. Opbrengsten uit die tuin worden verwerkt in restaurant De Zalmen.

Petra Hartman stelt voor om bij de invulling van de bebouwing de emotioneel-historische waarde van de locatie beter te benutten. Denk bijvoorbeeld aan een veteranenhotel, dat zou goed passen in deze omgeving. Ze verwijst daarbij naar de Lutherse Kerk in Arnhem die zij in samenwerking met Ruud Jan Kokke aan het ombouwen is tot een hotel-restaurant.

Vraag uit de zaal Is al bekend of er met het in de paviljoens voorgestelde programma in het planconcept voldoende extra parkeerplaatsen worden gerealiseerd?

Antwoord In het vervolg van het project, als er meer duidelijkheid is over de invulling van de paviljoens, zal daar aan gerekend worden. Door de verkeerskundige van de gemeente is al wel gezegd dat de capaciteit van het huidige parkeerterrein, gezien de huidige voorzieningen als het museum en het restaurant, redelijk voldoet.

Jasper Verstand, wethouder geeft aan dat het coalitieakkoord betaald parkeren als ongewenst betitelt. De verkeersafwikkeling en het oplossen van parkeren vergt nadere studie.

Jasper Verstand, wethouder geeft verder aan dat er door de gemeente tot nu toe van uitgegaan is bij de verkoop van het schoolgebouw winst te zullen maken. Als de gemeenteraad hierop terug wil komen, dan zal hiervoor eerst moeten worden besloten. Pas dan wordt de voorgestelde publieke invulling een haalbare kaart.

Jan van IJendoorn sluit de avond af. Hij geeft aan dat de initiatiefgroep de gemeente heeft gevraagd om met de ingeslagen weg in te stemmen. De recentelijk in samenspraak met de gemeente aangetrokken planeconoom werkt momenteel mee om te kosten van het

planconcept te begroten om zodoende een realiseerbaar plan te ontwikkelen. Potentiële gebruikers van de paviljoens zullen de komende tijd worden benaderd, onderzocht wordt welke fondsen kunnen bijdragen aan het uitvoeren van het ontwerp. Na een akkoord van de gemeente kan het planconcept worden uitgewerkt tot een voorontwerp.

Jan bedankt iedereen voor hun komst en is blij met de positieve reacties. De initiatiefgroep voelt zich hiermee gesteund om in samenspraak met elkaar de ingeslagen weg te vervolgen.

N A G E K O M E N R E A C T I E S

Erik Tuininga van ToekomstBouwen is onder de indruk van het planconcept. Hij denkt dat als deze plannen gerealiseerd worden het een geweldige aanwinst is voor de gemeente Renkum en Oosterbeek in het bijzonder. Nu het Airborne Museum met budget en mogelijke subsidies is aangesloten denkt hij dat de kansen op realisatie een stuk groter zijn geworden.

Jaap Matzer maakt een groot compliment voor het helder gepresenteerde planconcept. De geformuleerde visie op de parkentree spreken hem bijzonder aan. De verleiding is weerstaan om alles al in te gaan vullen. Wel is het een goede ingeving om de handen ineen te slaan met het Airborne Museum.

Hij vindt het juist dat in een eerdere bijeenkomst de politici en bestuurders van de gemeente deelgenoot zijn gemaakt van de ideeën en pas daarna de betrokken bevolking. Daarmee geeft de initiatiefgroep aan er niet op uit te zijn om de gemeente in het nauw te drijven. Hij meent dat met dit concept een solide basis is gelegd voor een succesvol vervolg.